

ENIGMA OTILIEI DE GEORGE CALINESCU

ROMAN BALZACIAN

- scriitorul este istoricul moravurilor, pictorul societății (realizează o frescă socială)
- banul în societate este "zeul suprem", de aici rolul moștenirii
- relațiile sociale sunt esențiale
- respectă legea unității de compoziție
- varietatea oamenilor este determinată de mediile sociale
- personajele sunt așa de apropiate de mediul social, încât fac concurență stării civile
- descrierea are funcție decorativă dar mai ales simbolică, fiecare detaliu are importanță jucând un rol în desfășurarea epică "dați-mi o mânășă și voi reconstitui personajul" (Balzac)

Tema

- Accentul pus asupra socialului și problematica îmbogățirii sunt elemente specifice realismului, la fel ca și problema paternității, ilustrată de primul titlu al operei „Părinții Otiliei”.
- Societatea românească de la începutul secolului XX este prezentată treptat, detaliat, urmărindu-se mediul universitar, al restaurantelor, cinematografelor și plimbărilor cu trăsura, arhitectura specifică și preocupările oamenilor: căsătorie, carieră, îmbogățire...
- Roman citadin

Planuri, structură, circularitatea

- Două planuri: lupta pentru moștenirea lui moș Costache Giurgiuveanu și procesul maturizării lui Felix Sima
- Structură simetrică, circularitate, asemenea altor romane realiste *Ion*, *Moromeții*
- Personajul Felix Sima situat pe strada Antim este imaginea care deschide și închide paginile romanului

Particularități de construcție

- Relatare cronologică
- Narrator omniscient, omniprezent (obiectiv) impersonal, neimplicat (stil neutru)
- În plus, apare personajul martor care limitează omnisciența și obiectivitatea (Felix)
- Cronotopul este prezentat în incipit, în stilul balzacian: „Într-o seară de la începutul lui iulie 1909, cu puțin înainte de orele 10, un tânăr de vreo optsprezece ani...”

Tehnica detaliilor și rolul descrierii

- Descrierea oferă imaginea amănunțită a mediului, modalitate de realizare a veridicității (strada, decorul, arhitectura, locatarii...)
- Autorul are viziunea unui moralist și a unui realist care înregistrează detaliile pentru a oferi iluzia vieții, dar și pentru a exprima atitudinea ironică: „...făceau din strada bucureșteană o caricatură în moloz a unei străzi italiice.”
- Caricaturizează persoanele

Dimensiunea comică – formă a modernității și expresie a ironiei autorului

- Prezența grotescului face din Enigma Otiliei un roman comic. Grotescul este generat de deformarea și transformarea în caricatură, de ignorarea valorilor morale de o parte a personajelor, portrete și comportamente ce ilustrează automatismul. Cel mai relevant este Stănică Rațiu dar și ceilalți par a fi descendenți ai lui Caragiale.
- Tipuri umane: **avarul, baba absolută, fata bătrână, moșierul rafinat, arivistul și demagogul, inocentul.**

- ❖ *portretul este un element care demonstrează cel mai bine apropierea lui Călinescu de Balzac*
- ❖ *Portretul este construit pe principiul aisbergului, partea nevăzută fiind substanțială*

▪ “Era un om de vreo cincizeci de ani, oarecum voluminos, totuși evitând impresia de exces, cărnos la față și rumen ca un negustor, însă elegant prin finețea pielii și tăietura englezească a mustății cărunte. Părul rar, dar bine ales într-o cărare care mergea din mijlocul frunții până la ceafă, lanțul greu de aur cu breloc la vestă, hainele de stofă fină, parfumul discret în care intra și o nuanță de tabac, toate acestea reparau cu desăvârșire, neajunsurile vârstei și ale corpolenței.”

▪ “sunt un fel de boem”

▪ „Un om de lume”, „e așa bun”, „E de o răbdare nemaipomenită. E politicoș cu tanti Aglae și cu toți, numai ca să aibă sentimentul că se află într-o familie. Nu are pe nimeni.”

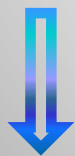
▪ “bărbat șic și singur, săracul”.

▪ ”Pascalopol e un bărbat de lume care-mi place”

▪ „Un om de mare caracter”

▪ “un fel de victimă a mea”

▪ “un om delicat care poate fi de folos unor orfani “

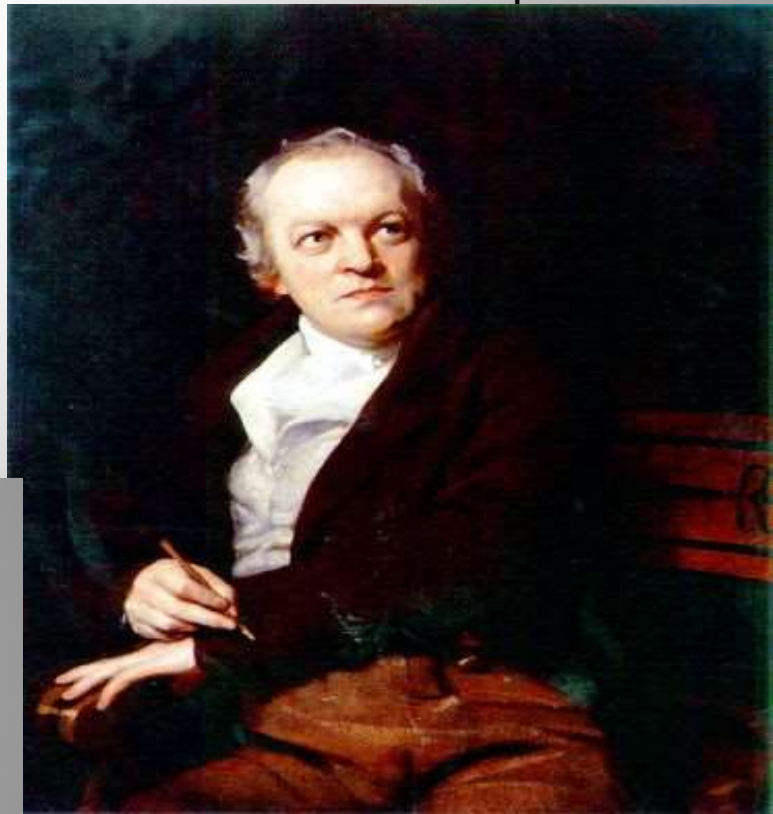
➤ E moșierul care-și îngăduie lux și rafinament spiritual

➤ Om cu gust pentru eleganță și frumos

➤ Ființă morală, se comportă corect în orice situație

➤ Delicat, generos și discret

➤ Bun administrator al afacerilor, om cu preocupări intelectuale

Otilia opri pe Felix în fața femeii mai mature. Era o doamnă cam de aceeași vârstă cu Pascalopol, cu părul negru pieptănat bine într-o coafura japoneză. Fața era gălbicioasă, gura și buzele subțiri, acre, nasul încovoiat și acut, obrații brăzdați de câteva cute mari, acuzând o slăbire bruscă. Ochii erau bulbucați, ca și aceia ai bătrânului, cu care semăna puțin, și avea de altfel aceeași mișcare moale a pleoapelor. Era îmbrăcată cu bluza de mătase neagră cu numeroase cerculețe, strânsă la gât cu o mare agrafă de os și sugrumată la mijloc cu un cordon de piele în care se vedea prinsă de un lănțișor urechea unui cesuleț de aur".

- "baba absolută, fără cusur în rău", (Weissman)

- "Așa ești dumneata, cocoana Aglae, malițioasă" (Pascalopol)

- Nu știi ce viperă este tanti Aglae asta! Uf!" (Otilia)

- Aglae, soacră-mea, e o vrăjitoare, n-are inimă nici de un gram. Îi moare bărbatul și se tocmește cu doctorul. Și e plină de bani". (Stănică)

- Femeie crescută în mahala și educată la periferia orașului
- Disprețuiește preocupările intelectuale
- Lipsită de sentimente nobile, umane
- Mama devorată de invidie și de răutate față de copiii altora
- Intolerantă, agasantă, autoritară "ca un căpitan de vas"
- Rigidă, avidă de bani și avere

TRĂSĂTURA DE CARACTER DOMINANTĂ: avariția înveninată, cu urmări devastatoare pentru cei din jur.

“...un omuleț subțire și puțin încovoiat. Capul era atins de o calviție totală și fața părea aproape spână și din cauza aceasta, pătrată. Buzele îi erau întoarse în afară și galbene de prea mult fumat, acoperind numai doi dinți vizibili... Omul zâmbea clipind rar și moale întocmai ca bufnițele supărate de o lumină bruscă privind întrebător și vădit contrariat. “

“Dar papa mă iubește, și apoi... e îndatorat să aibă grijă de mine fiindcă mama i-a dat o mulțime de bani fără nici un act, pe care papa i-a vârat în afacerile lui... “- se repezi să-i scoată ghetele de gumilastic, uscate și încovoiate de vechime, ca niște iminei turcești. Picioarele lui moș Costache apărură înfășurate în niște ciorapi de lână, de o grosime fabuloasă. Degetele mari tăiaseră cu unghia valurile și ieșiseră ca două ghemuri de ceară. “

“- atunci se văzu că bătrânul cu nădragi de stambă și cu pătura pe umeri ca o mantie regală, ținea strâns la subsuoară cutia de tinichea cu bani, iar ca un clopoțel, inelul cu chei”

L'AVARE.

HARPAGON.

Il faut vivre pour manger et non pas manger pour vivre.
Non, ce n'est pas cela.

Act III, sc. 5.

✓ **SEMNULE DISTINCTIVE** îl constituie ochii proeminenți, particularitate dezvoltată prin numeroase notații care însoțesc evoluția narativă a personajului. Când intră în contact cu cei din jur, bulbucă ochii mari, iar în numeroase rânduri își exprimă prudența sau nedumerire holbând ochii și așa prea holbați. Felix își amintește de o fotografie de tinerețe a lui Costache, în care apărea ca un om cu ochii foarte proeminenți.

TRĂSĂTURA DE CARACTER DOMINANTĂ: avariția născută din prudența excesivă a bătrânului care, de obicei, mergea cu capul în jos, privind când la dreapta când la stânga.

- avarul umanizat de dragostea lui sinceră pentru Otilia, chiar dacă nu reușește să și-o materializeze
- un însetat de bani, și de viață, e o apariție bizară
- se teme de orice nou venit, ca de un intrus nedorit, un potențial atentat la averea sa
- bătrânul nu acceptă ideea niciunei schimbări, starea lui dominantă este voit imuabilă
- avariția lui se manifestă începând de la privațiuni personale (îmbrăcăminte, hrană interdicția de a fi chemat doctorul pentru consult, chiar și în caz de boală) până la gesturi doar aparent generoase, cum ar fi cel de a-i construi Otiliei o casă, după un plan arhitectural întocmit de el
- încercând să-și depășească limitele, să-și domine automatismele, moș Costache se lovește de tiparele avariției sale ca de cele mai dure bariere

“ Uniforma neagră îi era strânsă bine pe talie, ca un veșmânt militar, iar gulerul tare și foarte înalt și șapca umflată îi dădeau un aer bărbătesc și elegant. Fața îi era însă juvenilă și prelungă, aproape feminină din pricina şuvițelor mari de păr ce-i cădeau de sub șapcă, dar culoarea măslinie a obrazului și tăietura elinică a nasului corectau printr-o notă voluntară întâia impresie.”

“să-mi fac o educație de om. Voi fi ambițios, nu orgolios.”

- voință și ambiție, precum și o distincție nativă
- comportamentul, gesturile, atitudinile, faptele, conturează indirect o fire rațională lucidă, cu o mare nevoie de certitudini, o fire analitică și un spirit de observație foarte dezvoltat
- Eșecul în dragoste îl maturizează
- Reprezintă intelectualul superior, situându-se deasupra superficialității lumii specifice începutului de sec –xx-

- Ambițios și inteligent, Felix învață și face eforturi deosebite de a se remarca pe plan profesional. Ferm și tenace, muncește cu seriozitate pentru a deveni un nume cunoscut în medicină
- Are voința de a depăși prin înțelegere o poveste de dragoste convertită apoi într-o amintire delicată

❖ o fată cu părul ca un fum, exuberantă și reflexivă, cultă, nebunatică, serioasă, furtunoasă, meditativă, muzicală - fata din familia scriitorului

❖ -"Otilia este eroina mea lirică, proiecția mea în afară, o imagine lunară și feminină. Flaubertian aş spune "Otilia c'est moi", e fondul meu de ingenuitate și copilărie" G. Călinescu

❖ „Otilia este oglinda mea de argint” G. Călinescu

❑ Fata părea să aibă 18-19 ani. Fața măslinie cu nasul mic și ochii foarte albaștri arăta și mai copilăroasă între multele bucle și gulerul de dantelă. Însă în trupul subțiratic, cu oase delicate de ogar, de un stil perfect, era o mare liberate de mișcări, o stăpânire desăvârșită de femeie".

❑ "Eu am un temperament nefericit: mă plictisesc repede, sufăr când sunt contrariată, "sunt foarte capricioasă vreau sa fiu libera".

❑ "Ce sentimentală sunt "

❑ "Eu sunt o zăpăcită, nu știu ce vreau, eu sunt pentru oamenii blazați, care au nevoie de râsetele tinereții, ca Pascalopol"

❑ "O femeie ignorată de bărbat e un monstru. Singura noastră formă de inteligență, mai mult din instinct, e să nu pierdem cei câțiva ani de existență, vreo zece cel mult. Cât crezi tu că mai am de trăit, în înțelesul adevărat al cuvântului? Cinci, șase ani!"

“Nostimă fată, delicioasă, dar
ușuratică, cheltuitoare. E
femeia care te ruinează. Pe
ea nu poți conta. Azi cu unul ,
mâine cu altul” (Stănică)

„ e tânăra neexperimentată, azi se
întâlnește cu un tânăr, mâine cu altul, o
fată greșește ușor. ..temperament aprins,
poate prea aprins, al unei fete de
nouăsprezece ani”.(Stănică)

Otilia este întotdeauna o fată deșteaptă .
“ești tânără, inteligentă...Dumneata
ai multe din caracterul meu! Ești
liberă, independentă, lipsită de
prejudecăți” (Stănică Rațiu)

“Nici nu a pus mâna băiatul pe ea. Și dacă ar fi pus, ce? Fete ca ea pentru asta sunt. Să trăiască discret cu băieții de familie, să-i ferească de alte lucruri mai rele” (Aglae)
„ Este zăpăcita care se spânzură de gâtul bărbaților”
„ Proastă ești Aurico... să-ți faci sânge rău pentru o dezvățată”

❖ "domnișoara Otilia e micul meu vițiu sentimental" (Pascalopol)
❖ e ca o rândunică închisă în colivie"
❖ Ea nu a avut niciodată ideea că e curtezană
❖ "Domnișoara Otilia e o fată rară...o fată excelentă, e un temperament de artistă care simte nevoia luxului, a schimbării"
❖ E o fată cuminte și aș fi mândru să am un copil ca ea...Otilia trebuie respectată"
❖ Pascalopol ținea la Otilia până la sacrificiu și se bucura de afecțiunea neanalizată, dar sigură a ei. Ar fi vrut-o soție, ar fi vrut-o fiică, sau ceva între aceste două ipostaze, care să-i asigure dreptul de a o păstra

❖ **A fost o fată delicioasă, dar ciudată.
Pentru mine o enigmă.**

(Leonida Pascalopol)

„Otilia e foarte frumoasă și apoi e cultă și talentată”

„ Otilia este o fată superioară pe care n-o înțeleg”

„Nu voi iubi nicicând o fată seacă. Te iubesc pe tine care ești frivolă numai în aparență, în fond ești inteligentă și profundă.”

“Otilia îi plăcu pentru aerul ei de intelectuală blazată, care nu vrea să spună ce știe, și în același timp pentru subțirimea ei delicată, botticeliana. Otilia i se înfățișase de la început ca o finalitate, ca un premiu mereu dorit și mereu amânat al meritului lui”

Felix Sima

„ Orice femeie care iubește un bărbat fuge de el, ca să rămână în amintirea lui ca o apariție luminoasă. Domnișoara Otilia trebuie să fie o fată foarte inteligentă “

Weissmann

Otilia Mărculescu

Farmec

Puritate

Inteligență

Intuiție

Noblețe

Generozitate

Nestatornicie

Superficialitate

Frivolitate

Spirit nonconformist

FEMINITATE

The background image is a soft-focus painting. It depicts a woman's face in profile, looking down at her hands which are holding a small object. The scene is set in a domestic interior with a window in the background showing a view of trees. In the foreground, there is a vase with flowers and a yellow butterfly. The overall tone is warm and intimate.

***'În Enigma Otiliei, demonstrația vizează balzacianismul. Atât romanul educației sentimentale, cât și cel social, al rapacității burgheze, cât, în fine, acela molieresc al avariției sunt, posibil, balzacienne cu elemente însă din frații Goncourt și Zola.'* (Nicolae Manolescu)**